

ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΟΝ ΕΚ ΧΑΝΔΑΚΟΣ ΚΡΗΤΗΣ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1624

Εἰς τὴν δέσμην 314—Documenti Greci — ἀνεῦρον χειρόγραφον εὐχαριστήριον ὑπὲρ τοῦ Λατίνου ἀρχιεπισκόπου Παροναξίας Σεβαστιανοῦ Κουϊρίνου, τὸ ὁποῖον ὑπογράφουν 43 ἐν ὄλῳ κληρικοὶ τῆς πόλεως τοῦ Χάνδακος καὶ προσυπογράφει ὁ πρωτοψάλτης Δημήτριος Ζαμίας, ὁ ὁποῖος, ὡς προκύπτει ἀπὸ τὴν γραφήν, εἶναι καὶ ὁ γράψας τὸ εὐχαριστήριον.

Ἐκεῖνο ποὺ κάμνει ἐντύπωσιν εἶνε ὅτι οἱ πλεῖστοι τῶν ὑπογραψάντων κληρικῶν ἦσαν ἀρκετὰ ἐγγράμματοι, τοῦθ' ὅπερ ἀποδεικνύει ὅτι ὁ Χάνδαξ τῆς Κρήτης εἶχε τότε τὸ προβάδισμα εἰς τὴν Ἑλληνικὴν παιδείαν ἐν ἀντιθέσει πρὸς ἄλλας περιοχὰς τῆς Ἑλλάδος. Ἄλλως τε οἱ περισσότεροὶ διδάσκαλοι τοῦ Φροντιστηρίου Φλαγγίνης καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Κοινοτικῆς Σχολῆς, ὁμοίως δὲ καὶ οἱ ἐφημέριοι καὶ ἀρχιεπίσκοποι Φιλαδελφείας, ὡς καὶ οἱ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Παδούης διδάξαντες (Μουσοῦρος, Καλιάκης, Καλαφάτης) ἦσαν Κρητες. Εἰς τὰ ἐπώνυμα τῶν ὑπογραψάντων συναντῶμεν ὀνόματα γνωστῶν οἰκογενειῶν καὶ ἐξ ἄλλων πηγῶν, ὡς τὰ : Βλαστός, Καλιάκης, Κούμανος, Θεριανός, Νοταρᾶς, Τζές, Ἀχέλης, Σκορδύλης κ. ἄ.

Πάντως τὸ περαιτέρω ἀναδημοσιευόμενον — ὡς ἀκριβῶς ἔχει ἐν πρωτοτύπῳ — χειρόγραφον ἀποτελεῖ μίαν ὄχι μικρὰν συμβολὴν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς μεγαλονήσου διὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 17ου αἰῶνος.

Κ. Δ. ΜΕΡΤΖΙΟΣ

Βενετία, Αὐγούστος 1952.

ἀ. μ. Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν

Κρατικὸν Ἀρχεῖον Βενετίας—Δέσμη 314—Documenti Greci.

„αχκδ' μαῖω β'. ἐν Κρήτη

δίκαιον πρᾶγμα καὶ εὐλογον εἶναι τὰ καλὰ καὶ ἐνδοξα ἔργα καὶ αἱ ἀρεταὶ τῶν μεγαλοπρεπῶν καὶ σοφωτάτων ἀν(θρώπ)ων νὰ εἶναι μαρτυρημέναις καὶ εἰς οὐρανὸν αὐτὸν ὑψωμέναις. Διὰ τοῦτο καὶ ἐμεῖς οἱ κατογεγραμμένοι ἱερεῖς τοῦ κάστρου τῆς κρήτης, πίστιν βεβαίαν καὶ ὑπερμεγέθην κάμομεν ὅτι ὁ ὑψιλώτατος καὶ παναιδεσιμώτατος κύριος κύριος Σεβαστιανὸς κουϊρίνος ἀρχιεπίσκοπος Παροναξίας, ἀνὴρ μεγάλης καὶ πολλὰ θαυμαστῆς φήμης, οὔτε μὲ λόγον οὔτε μὲ ἔργον κἄν ἕνα ποτὲ ἐσκανδάλισεν οὔτε ἀληθινὰ ἔκαμε πρᾶγμα ἀναιδὲς ἢ ἀπρεπον, μᾶλλον δὲ μάλιστα δὲν ἔλειψε ὁποῦ νὰ μὴν ἐστόλισε ἔτζι τὸ ἐδικὸν μας γένος καὶ ὡσὰν Ἰταλῶν, μὲ τὰ ἔντιμα καὶ σπουδαῖα του ἦθη καὶ νὰ μὴ

δώση και κέρδος και ὠφέλειαν εἰς ταῖς ψυχαῖς ταῖς ἐδικές μας, διὰ μέσον τῶν ὑψιλωτάτων του ἀρειῶν και διδαχῶν σοφωτάτων. λοιπὸν ὁμοθημαδὸν ἅπαντες μὲ καθαρὰν συνείδησιν τὴν παροῦσαν ἐποιήσαμεν πίστιν, πράγμα δίκαιόν τε και εὐλογον.

μιχαὴλ ἀμορδαίως πρωτοπαπᾶς Κρήτης ὑπέγραψα

δημήτριος ὁ Ζαμίας και πρωτοπάλης Κρήτης ἐμμενέως τε και προθύμως ὑπογράφω

ἐγὼ μελέτιος ἱερομόναχος ὁ βλασιὸς μαρτυρῶ τὰ ἄνωθι και ὑπογράφω ἰδίᾳ χειρὶ

Παπαγεώργις ὁ καταμαζανὸς μαρτυρῶ τὰ ἄνωθι και ὑπογράφω ἰδίᾳ χειρὶ

Παπαϊωάννης Ἐρμάκης μαρτυρῶ τὰ ἄνωθεν και ὑπέγραψα

Παπᾶς κωνσταντῖνος μαρμαρᾶς μαρτυρῶ τὰ ἄνωθεν και ὑπέγραψα

Ἱερεὺς Θεόδωρος κοντοϊωάννης μαρτυρῶ τὰ ἄνωθι και ὑπέγραψα

Ἱερεὺς Νικόλαος ὁ Πανταλέας μαρτυρῶ τὰ ἄνωθι και ὑπέγραψα

Ἱερεὺς μάρκος ὁ μορεζίνος μαρτυρῶ τὰ ἄνωθεν και ὑπογράφω

ἐγὼ παπαιωάννης καλιάκης μαρτηρῶ τὰ ἄνωθι και ὑπογράφω διὰ χηρῶς

Καγὼ ἱερεὺς ἄγγελος ἀρκολέος μαρτυρῶ τὰ ἄνωθι και ὑπογράφω ἰδίᾳ χειρὶ

Ἱερεὺς Ἰωάννης ὁ κυνηγὸς μαρτυρῶ τὰ ἄνωθεν και ὑπέγραψα

ἐγὼ παπανικόλαος σοκαθᾶς μαρτυρῶ τὰ ἄνωθι και ὑπέγραψα

Ἱερεὺς Ἰωάννης ὁ λίτηνος μαρτυρῶ τὰ ἄνωθι και ὑπογράφω ἰδιοχειρῶς

ἱερεὺς πόλος¹⁾ βλάχος μαρτυρῶ τὰ ἄνωθι και ὑπέγραψα

Παπαδρέας ἀμοραίως μαρτυρῶ τὰ ἄνωθι και ὑπογράφω ἰδιοχειρῶς

Παπανικόλας νιαβερίκης μαρτυρῶ τὰ ἄνωθι και ὑπογράφω διὰ χηρῶς

Παπαγεώργιος Τζελαῖτης μαρτυρῶ τὰ ἄνωθι και ὑπογράφω ἰδίᾳ χειρῶς

Παπανικόλας Δαφνόμη μαρτυρῶ τὰ ἄνωθι και ὑπογράφω ἰδίᾳ χειρὶ

Ἱερεὺς νικόλαος ὁ συνικάλης μαρτυρῶ τὰ ἄνωθι και ὑπογράφω ἰδίᾳ χειρὶ

ἐγὼ παπαϊωάννης μαγκαφούνης (ἢ μαγκαφούρης) μαρτυρῶ τὰ ἄνωθι και ὑπογράφω μὲ τὸ ἡδιό μου χέρι

ἐγὼ παπαμανέας ἀξιώτης μαρτυρῶ ὅλα τὰ ἄνωθι

ἐγὼ παπαμανουὴλ χαλκιόπουλος μαρτυρῶ τὰ ἄνωθι και ὑπογράφω

ἐγὼ παπανικόλας σακόραφος μαρτυρῶ τὰ ἀληθινὰ και ὑπογράφω

¹⁾ Παῦλος.

ἐγὼ παπαπέτρος ὁ δαράσκης μαρτυρῶ τὰ ἄνωθι καὶ ὑπογράφω
 ἐγὼ παπαγεώργιος γοργοπάρης μαρτυρῶ τὰ ἄνωθι καὶ ὑπογράφω
 ἐγὼ παπασιάθιος μπονῆς μαρτυρῶ τὰ ἄνωθι καὶ ὑπογράφω
 ἐγὼ παπαφραγκίσκος ὁ καλύβας μαρτυρῶ τὰ ἄνωθι καὶ ὑπογράφω
 ἡδία χειρὶ

Ἱερεὺς γεώργιος ὁ κούμανος μαρτυρῶ τὰ ἄνωθι καὶ ὑπογράφω
 ἰδία χειρὶ

Ἱερεὺς δημήτριος βασιλεικὸς μαρτυρῶ τὰ ἄνωθι καὶ ὑπογράφω
 ἰδία χειρὶ

ἐγὼ παπαιωάννης ροῦσος μαρτυρῶ τὰ ἄνωθι καὶ ὑπογράφω ἰδία
 χειρὶ

ἐγὼ παπαδιαμάντης ναυτόπουλος μαρτυρῶ τὰ ἄνωθι καὶ ὑπογράφω

ἐγὼ ἱερεὺς ἀλέξανδρος μαζοκόπος μαρτυρῶ τὰ ἄνωθι καὶ ὑπέγραψα

ἐγὼ ἱερεὺς Νικόλαος θεριανῶς μαρτυρῶ τὰ ἄνωθι καὶ ὑπέγραψα

ἐγὼ ἱερεὺς γεώργιος νοταρᾶς μαρτυρῶ τὰ ἄνωθι καὶ ὑπέγραψα

ἐγὼ παπαιωάννης ἀρχαύλης μαρτυρῶ τὰ ἄνωθεν

καγὼ νικηφόρος Ἱερομόναχος ὁ βενειζὰς μαρτυρῶ ὡς ἄνωθι

παπαγεώργιος Τζῆς μαρτυρῶ τὰ ἄνωθι καὶ ὑπογράφω

ἐγὼ παρθένιος ἱερομόναχος ὁ ἀχέλης μαρτυρῶ τὰ ἄνωθι καὶ ὑπέ-
 γραψα

ἐγὼ παπαμιχαὴλ Ζερμιᾶς μαρτυρῶ τὰ ἄνωθι καὶ ὑπογράφω ἰδία
 χειρὶ

ἐγὼ παπαϊάκωβος Χριστόφορος μαρτυρῶ κ.λ.π.

ἐγὼ παπαγεώργης καλύβας μαρτυρῶ τὰ ἄνωθι καὶ ὑπογράφω.

ἐγὼ παπαφραγγίας νιὰ τζίπερις μαρτυρῶ τὰ ἄνωθι.

ἐγὼ παπαχριστόδουλος σκορδύλης μαρτυρῶ τὰ ἄνωθεν

† ἐγὼ Δημήτριος ὁ Ζαμίας καὶ πρωτοψάλτης Κρήτης γνωρίζω ὅτι
 αἱ ἄνω γεγραμμένα ὑπογραφαὶ εἰσὶν τῶν ἄνωθεν εἰρημένων εὐλαβε-
 σιᾶτων ἱερέων καὶ οὕτως εἰσὶν ἀληθῆς, τὸν Θεὸν προβαλλόμενος μάρ-
 τυραν.